

KULTŪRA

MENAS LITERATŪRA MOKSLAS

Tauta ir jos atskalūnai

Man rodos, kad mes kai kada jau nežinom, kas esam: lyg tai tauta, lyg tai valstybė. Tauta traukia labiau prie Antano Smetonos laikų, valstybė (kabutėse) prie komunistinės eros, kai „tėvynė“ plytėjo nuo Baltijos iki Vladivostoko. Logiškai mąstant, tauta ir valstybė turėtų būti du dėmenys viename junginyje... Bet realybė kartais viską apverčia aukštyn kojomis. Tokį pamąstymą paskatino skandaliukas, kurį daugelis pasipiktinusių tautiečių (nors veiksmas vyko tik Vilniuje) prilygino tikram skandalui, įvardindami jį kaip tautos išdavystę. Skandalas iš sostinės apskriejo visą Lietuvą. Du „draugužiai“, sėkmingai atlikę savo darbą knygos „Mūsiškiai“ pavidalu (teko per Yotube matyti, kaip įkvėptai Rūtelė aiškino, berods, baltarusiams, kokie begėdžiai buvo tie mūsiškiai lietuviai valstiečiai, suvaryti šaudyti žydus ir kasti jiems duobes. Tą kartą tauta tik pamurmėjo, kad jų tautietė pila pamazgas ant savo krašto žmonių...

Šį kartą sumanymas „apdergti“ Dzūkijos partizanų vadą Ramanauską-Vanagą Vanagaitę taip lengvai nepraėjo pro šalį. Sukilo ne tik Vilnius su leidykla „Alma Littera“, kuri išėmė iš apyvartos visas išleistas Vanagaitės knygas. Sukilo ir kaimai, ir miestai, pasirenę apginti savo tautos didvyrį Adolfą Ramanauską-Vanagą. Ypač vyresnio amžiaus dzūkai, prisimindami jauną alytiškį mokytoją, kuris pasitraukė į mišką, kad galėtų priešintis užplūstančiam bolševizmui. Į Lietuvos miškus pirmiausia ir išėjo kaimo inteligentija: mokytojai su savo mokiniais. Jie atsidūrė tokioje padėtyje kaip biblinis Dovydas prieš Galijotą. Iš dabartinio laiko žvelgiant, tai buvo viena gražiausių mūsų tautos sakmių, liudijančių ištikimybę savo žemei. Kaip sakme virtusis Žemaitijos Pilėnų tragedija, kai nusižudė pilies gynėjai, kad nepakliūtų priešams į nelaisvę. Kaip neseniai išgirsta istorija apie Masado tvirtovę smėlingoje Izraelio dykumoje. Masado gyventojai pasiryžo geriau išsižudyti, negu pasiduoti tvirtovę apsupusiems romėnams. Tai buvo šiurpus ritualas, kuris pribloškė net visko mačiusius Romos karius.

Mokytojas Adolfas Ramanauskas-Vanagas irgi buvo vienas iš tokių, kurie kovoja iki paskutinio kraujo lašo ir nebijo mirčiai žvelgti į akis. Jį ištiko baisesnis likimas nei susideginusius pilėnus ar išsižudžiusius Masado gyventojus. Kaip ir daugelis Lietuvos partizanų, jis pakliuvo į KGB nagus. O kagėbistai mokėjo būti žiaurūs. Apie jų žiaurumą krūpčiodami kalbėjo Rainių gyventojai, kur tekėjo kraujo upės, kai buvo žudomi kaliniai. Senesni žmonės pasakoja atsiminimus apie Panevėžio gydytojų tragediją... Vilkaviškiečiai prisimena miške prie medžių prikaltų trijų kunigų kančias... Tai tik keletas epizodų, iš sakmės „ką jie su mumis padarė...“. Dar esam per arti to laiko, kad dylant žmonių baimei ir atsiveriant atminčiai viską detaliai sužinotume. Tikiu, kad ateis laikas, kai sovietinių smogikų piktadarybės bus išaiškintos. I. Dostojevskis yra pasakęs: žmogaus siela, tai mūšio laukas, kur šėtonas su Dievu kovoja. Dieviškasis pradas žmoguje vis tiek nugalės velniškąjį, nes taip numatyta Visagalio planuose.

Ponia Vanagaitė su savo draugužiu, pagarsėjusiu Europoje „žydšaudžių“ medžiotoju Efraimu Zuroffu, savo melais mėgino sutrukdyti mūsų valstybei jos jubiliejiniais metais pagerbti partizanų vadą, kuriam teko ypatinga kankinystė. Jie po Lietuvos ir užsienio archyvus ieškojo melagingų kagėbistinių „paliudijimų“ ir tik-

vida press nuotr.

Vanagaitę. Norinčių iškreipti tikruosius faktus, apšmeižti iškilesnius žmones. Būsiu naivi, jei klausiu, ar jiems pinigų už tai moka? Kas moka? Kam reikalingos tokios lengvo uždarbio ieškančios „Vanagaitės“? Manau, kad tiems, kurie net dreba iš užslėpto pykčio naujam nepriklausomos Lietuvos gyvenimui, džiūsta iš ilgesio buvusiam bolševikiniam režimui. O gal neįjunta savo kvailumo ar nesupratimo, kad gyvenimas pasaulyje sparčiai keičiasi... Iš nesupratimo, kad minėtieji „rašytojai“ tiesiog gviešiasi populiarumo ir didelių pinigų...

Rūta Vanagaitė... Prieš Atgimimą buvo kolegė (net nesmagu ją taip įvardinti) „Literatūroje ir mene“. Kai sušvelnėjo režimas, išdūmė į Suomiją. Atgimimo metais vėl atsidūrė Lietuvoje. Atkvietė į Vilnių festivalį „Life“, kuris buvo labai nevienareikšmiškas savo veikla, o savo arogancija piktino daugelį to meto žmonių. Kai imama žesti žmonių jausmus, kai netenkama nuovokos, kas padoru ir leistina, reikia ieškoti gilesnių šaknų; kažkas negero yra šioje karalijoje... Manau, kad tos šaknys yra apsigijusios nesąžiningai uždirbtais pinigais. R. Vanagaitė po knygos „Mūsiškiai“ laidos gyrėsi draugams, kad dabar tai jau apsirūpino visam gyvenimui... Deja, tie pinigai yra nelyginant Judo grašiai ir laimės padoriam žmogui tikrai neatneša.

Juokingiausia ir kvailiausia šioje vanagaitiškoje istorijoje, kad šiedu „rašytojai“ Lietuvoje užsidirbo ne pinigų, o žmonių panieką, gal net neapykantą. Jiems dėtų bėgti iš Lietuvos, nes Kaino žymė kaktoje čia juos lydės visada... Nurims šurmulys, lyg vėtrai nuo medžio nudžiūvusius lapus nupurčius. Tauta ir valstybė gyvens savo gyvenimą. O į kokius tyrlaukius šiuodu žmones nuves jų likimas...

Neseniai teko keliauti per Izraelio žemės dykumas. Darbščių žydų nutiestas puiškus asfaltuotas plentas, pakelėse prisodinta ne tik smėlį sulaikančių pušelių, bet ir gėlių, vijoklių. Pakeleiviai neatsistebi, kaip šie augalai ištveria tuose smėlynuose kepinant skaudžiai pietų saulei. O jie gyvuoja, kaip ir kibukai, žalios salos geltonoje plynėje, kaip išgyvendavo ir senovės išminčiai vienuoliai savo urvuose, kaip išsilauko beduinai varganose palapinėse šalia pratekančio mažo upelio, gyvybės siūlo, tįstančio per neaprėpiamas geltonojo smėlio bangas... Gyvuoja todėl, kad visi šie žmonės myli savo kraštą tokį, koks jis duotas jiems paties Dievo. Ištvėringi, išmintingi, darbštūs. Ir niekam tame krašte neateina į galvą mintys, ieškoti „nuotykių“, kaip šiai nevykusių „rašytojų“ porelei Lietuvoje...

Aldona Žemaitytė-Petrauskienė

Šio šeštadienio Kultūros turinys

1-as psl. Aldona Žemaitytė. Tauta ir jos atskalūnai • 2-as psl. Žydronė Kolevinskienė. Lietuvių rašytojų draugija Amerikoje • 3-as psl. Alfonsas Nyka-Niliūnas. Eilėraščiai • 4-as psl. Vida Mažrimienė. Paveikslai sugrįžo į jaunystės miestą • 5-as psl. Gitana Merkelienė. „Gyvojo žodžio skambesys“ – LGUVO poetinis žygis, pasitinkant Lietuvos šimtmetį • 6-as psl. Vytautas Matulionis. Grožio dovana • 7-as psl. Leonas Peleckis-Kaktavičius. Rašytojo užrašai. Apie Vytautą Joną Šliūpą (4) • 8-as psl. Kultūros kronika

Kitame numeryje: Aldona Ruseckaitė. Maironio sodas • Gotikinės Varmijos pilys

Lietuvių rašytojų draugija Amerikoje

Žydronė Kolevinskienė

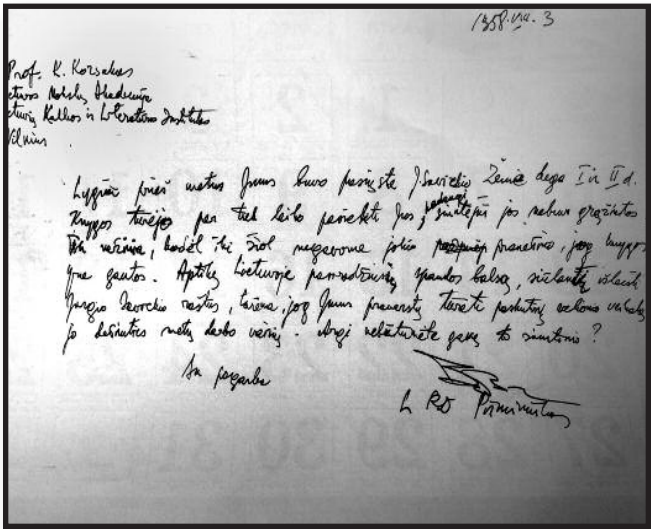
2016 metų lapkričio 22 d. Nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje buvo atidaryta ir visuomenei pristatyta paroda „Lietuvių rašytojų draugija: septynių dešimtmečių istorija“. 70 metų nuo pirmojo Draugijos suvažiavimo svetur, Vokietijos išvietintųjų asmenų (Displaced Persons) stovykloje Tiubingene. Parodoje buvo pristatyti Lituanistikos tyrimo ir studijų centre (LTSC), Pasaulio lietuvių archyve (PLA) Čikagoje saugomo gausaus Lietuvių rašytojų draugijos (LRD) archyvo dokumentai: laiškai, pranešimai, posėdžių protokolai, kiti su draugijos veikla susiję dokumentai, taip pat nuotraukos ir garso įrašai. Juos papildė Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos lituanistinio ir išeivijos archyvo medžiaga. Parodą parangė Nacionalinės bibliotekos Informacijos mokslų departamento Lituanistikos tyrimų skyrius. Parodos partneris – Lietuvių lituanistikos tyrimo ir studijų centras (Čikaga, JAV). Parodos autorės – dr. Dalia Cidzikaitė ir Kristina Lapienytė-Bareikienė.

2020-aisiais minėsime 70 metų nuo Lietuvių rašytojų draugijos naujos steigties jau Jungtinėse Amerikos Valstijose.

Istorija

Lietuvių rašytojų draugija, įkurta 1932 metų vasario 21 dieną Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakultete, buvo pirmoji savarankiška lietuviškai rašančių rašytojų, vertėjų, literatūros tyrinėtojų organizacija. Iki 1944 metų ji veikė Lietuvoje, o 1946 metais sausio 25–26 dienomis, nuo antrosios sovietų okupacijos pasitraukę pabėgėliai organizaciją atkūrė Vokietijoje, Tiubingene, pavadinę Lietuvių rašytojų tremtinių draugija. Pirmininku buvo išrinktas Stasys Santvaras.

Prasidėjus emigracijai iš Vokietijos, nemaža da-

LRD pirmininko B. Babrausko laiškas K. Korsakui.

Nuotraukos iš Lietuvių rašytojų draugijos fondo Pasaulio lietuvių archyve Čikagoje

lis rašytojų savo naująją tėvynę pasirinko JAV. Taip pasielgė ir Jonas Aistis-Aleksandravičius, kaip teigiama LNMMB parodos medžiagoje, Amerikos krantus pasiekęs gana anksti – 1946 metų sausio 30 dieną. Po dvejų metų, 1948 metų vasario 28 dieną, jis kartu su bendraminčiais įkūrė Šiaurės Amerikos lietuvių rašytojų draugiją (ŠALRD), tapdamas jos pirmininku.

Taigi 1948 metais kurį laiką veikė dvi lietuvių rašytojų organizacijos: Lietuvių rašytojų tremtinių draugija Vokietijoje ir Šiaurės Amerikos lietuvių rašytojų draugija. Draugijos palaikė draugiškus ryšius, apsiukeisdavo informacija bei sveikinimais. Abiejų draugijų, tuo metu buvusių skirtinguose žemynuose, veiklos planai ir tolimesni tikslai buvo panašūs, tęsiami tarpukario Kaune pradėti darbai ir tradicijos: leisti organizacijos metraščius, naujienlaiškius (biuletenius) vėliau, jei bus palankios sąlygos, leisti ir draugijos žurnalą, išleisti lietuvių klasikų ir naujosios literatūros rinktinius raštus, rengti literatūros vakarus, knygų pristatymus, rūpintis lietuvių rašytojų kūrybos vertimais į anglų

LRD nariai Alė Rūta, B. Babrauskas, S. Pipiraitė, P. Daužvardis ir P. Jurkus.

kalbą ir pan.

1950 metų pavasarį Jungtinėse Amerikos Valstijose, Bostone, buvo sušauktas Lietuvių rašytojų tremtinių ir Šiaurės Amerikos lietuvių rašytojų draugijos bendras suvažiavimas, kuriame, susijungus dviem minėtosioms draugijoms, buvo įkurta (tiksliau – atkurta) Lietuvių rašytojų draugija. Šios naujosios draugijos pirmininku buvo išrinktas Jonas Aistis, vicepirmininku – Stasys Santvaras. Draugija pradėjo veikti pagal pakoreguotus Lietuvių rašytojų tremtinių draugijos ir prieškarį buvusios Lietuvių rašytojų draugijos įstatus. Taigi Lietuvių rašytojų draugija JAV buvo atkurta, jau turint tam tikrą istorinį, kultūrinį paveldą, kuris tokiai draugijai buvo atspirties taškas, sudaręs sąlygas tolesnei istorinės, literatūrinės atminties plėtotei, padėjęs kurti naujas galimybes perspektyvoje. Visą veikimo laiką draugijos būstinė keitėsi priklausomai nuo Valdybos sudėties.

Keičiantis draugijos būstinės vietai, valdybai ir pirmininkams, pagrindiniai draugijos tikslai ir kryptys išliko nepakitusios: „Lietuvių rašytojų draugija jungia grožinę literatūrą puoselėjančius asmenis. Ta jungtis yra kūryba, išlaikant dvasinę tautos gyvybę ir ugdanti profesinį solidarumą. Lietuvių rašytojų draugijai priklauso visų literatūrinių žanrų, poezijos, beletristikos, kritikos, literatūros mokslo, vertimų ir t.t. puoselėtojai, gyveną laisvame pasaulyje.“ (Iš L. Andriekaus pranešimo LRD nariams. 1970. V. 22. LTSC/PLA. F. LRD). Lietuvių rašytojų draugijos pirmininkai: Stasys Santvaras (1946–1950), Jonas Aistis (1950–1951), Benediktas Babrauskas (1951–1958), Juozas Tysliava (1958–1961), Pranas Naujokaitis (1961–1962), Bernardas Brazdžionis (1962–1966; 1979–1983), Aloyzas Baronas (1966–1970), Leonardas Andriekus (1970–1979), Anatolijus kairys (1983–1986), Česlovas Grincevičius (1986–1988), Paulius Jurkus (1988–1998), Stasė Petersonienė (1998–2016).

Kontekstai

Lietuvių rašytojų draugijos veikla Jungtinėse Amerikos Valstijose nuo 1950-ųjų iki šiol nebuvo plačiau tyrinėta nei Lietuvoje, nei išeivijoje. Šiandien, didžiąjai daliai išeivijos kultūrinio ir literatūrinio palikimo jau sugrįžus į Lietuvą, būtina užpildyti ir šią literatūros istorijos spragą – aktualizuoti LRD veiklą, nes išsamesnių žinių šia tema trūksta visiems, norintiems suprasti XX amžiaus literatūros ir istorijos raidą. Aktualizuoti Lietuvių rašytojų draugijos veiklą – tai sutankinti visos lietuvių literatūros istorijos vaizdinį.

Sovietmečiu „amerikietiškosios“ draugijos veikla buvo beveik nežinoma dėl politinių ir ideologinių priežasčių. Apie tuometę LTSR tarybinių rašytojų sąjungą rašė literatūros kritikai Petras Bražėnas, Vytautas Martinkus, Albertas Zalatorius, pabrėžė, kad „Lietuvių rašytojų draugija ir Lietuvos TSR tarybinių rašytojų sąjunga Lietuvos sovietizacijos spektaklyje buvo susietos kaip tam tikri skirtingų paradigmių (be abejo, ne tiek kultūrologinių, kiek politologinių) ženklai“. Literatūrologė Dalia Kuizininienė monografijoje „Lietuvių literatūrinis gy-

venimas vakarų Europoje 1945–1990 metais“ yra aptarusi Vokietijos DP stovyklose atsikūrusios Lietuvių rašytojų tremtinių draugijos (LRTD) veiklą, tačiau tolimesnis, būtent amerikietiškas, draugijos etapas, veiklos kryptys ir pobūdis jau persikėlus į kitą žemyną, iki šiol dar nebuvo sulaukęs atskiro tyrinėjimo.

Šiek tiek Lietuvių rašytojų draugijos veikla minima Dainiaus Sobeckio disertacijoje „Leonardo Andriekaus gyvenimas ir kūryba: asmenybė ir krikščioniškas universalizmas“ (2013), tačiau tik L. Andriekaus pirmininkavimo laikotarpiu, t. y. 1970–1979 metais. Atskirų draugijos veiklos ar literatūrinių įvykių paminėjimų galima rasti ir kitų mokslininkų, tyrinėjančių lietuviškąją diasporą Amerikoje darbuose, pokalbiuose su rašytojais (Egidijaus Aleksandravičiaus, Dalios Cidzikaitės, Daivos Dapkutės, Manfredo Žvirgždo, Virginijos Paplauskienės ir kt.), tačiau iki šiol vienos svarbiausių organizacijų veikla JAV vis tik dar neaktualizuota, nors būtent draugijos veikloje labiausiai išryškėja lietuvių literatūrinis gyvenimas nuo persikėlimo ir įsikūrimo Amerikoje 1950 metais iki Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 1990-aisiais.

Archyvas

Lituanistikos tyrimo ir studijų centro Pasaulio lietuvių archyve Čikagoje saugomas Lietuvių rašytojų draugijos fondas, kurį sudaro 5 archyvinės dėžės su 1946–1990 metų veiklos medžiaga (per 1 000 puslapių). Viena archyvinių dokumentų dėžė yra Lietuvių rašytojų tremtinių draugijos dokumentai iš Vokietijos DP stovyklinio laikotarpio. Kitos 4 dėžės – Lietuvių rašytojų draugijos veikla JAV nuo 1950 metų. Archyvinį Lietuvių rašytojų draugijos fondą sudaro įvairūs dokumentai: įvairių metų draugijos pranešimai, JAV lietuvių periodinėje spaudoje publikuoti ir surinkti svarbiausi įvykiai, žinios apie draugiją ir jos narius (laikraščių iškarpos), protokolai, draugijos gautieji ir siųstieji raštai, balsavimo protokolai dėl LRD premijų, literatūrinių renginių programos, balsavimo biuletiniai, narių anketos, narių sąrašai su gyvenamųjų vietų adresais, posėdžių ir suvažiavimų darbotvarkės, finansiniai dokumentai, kasos knygos, nuotraukos, ypač gausus draugijos epistolinis palikimas.

Tik susikūrus draugijai 1946 metais, visus dokumentus saugojo draugijos pirmininkas Stasys Santvaras, vėliau kartu su kitais Vokietijos pabėgėlių stovyklų dokumentais juos atgabeno į JAV. Kurį laiką dar saugojęs (pirmininkaujant Jonui Aisčiui), paskui šiuos dokumentus perdavė Čikagoje draugijai pirmininkavusiam Benediktui Babrauskui. Vėliau visi draugijos dokumentai buvo perduoti Pasaulio lietuvių archyvui (PLA). Ypač tvarkingai ir išsamiai dokumentus tvarkė, aprašė ir archyvui perdavė Alė Rūta (ji sekretoriavo, pirmininkaujant B. Brazdžioniui). LRD fonde mažiausia dokumentų dalis yra iš Pauliaus Jurkaus pirmininkavimo laikotarpio. Daugiausia archyvalių yra iš Benedikto Babrausko, Bernardo Brazdžionio ir Česlovo Grincevičiaus pirmininkavimo draugijai. Be to, LRD duomenis dar reikšmingai papildė ir Benedikto Babrausko ir Česlovo Grincevičiaus asmeniniai fondai, taip pat sau-

Nukelta | 6 psl.

ALFONSAS NYKA-NILIŪNAS EILĖRAŠČIAI

KIRMINUKO LAIDOTUVĖS RUDENĮ

Kai saulės vėliavas iškėlę švilpia sodai,
Kaip stygos plonus, mėlynom akim šunis,
Praskambančius rudens tokatomis vienodai
Ir skęstančius į mirštančių miškų vilnis,

Atsineša ruduo mažytį stiklo karstą,
Kaip žalią vabalą ant raudonų delnų –
Ir radęs ten mane laukų sidabrą žarstant,
Nunešti liepia jį ant debesų kalnų.

Aš nueinu tylus į debesynų sniegą
Ir užkasu liūdnai raudoname lape,
Ir jis tenai, jau amžinas, ramiai sau miega,
Kaip maharadža Indijos kape.

O saulės vėliavas iškėlę sodai švilpia,
Kaip stygos plonus, mėlynom akim šunis,
Kurie, rudens skambėjime nusilpę,
Paskęsta į fantastiškas miškų vilnis

RUGSĖJO NAKTIS

Po rudenio skliautais naktis rugsėjo
Ir liūdesį lieja laukai skausmingai platūs.
Kas taip giliai žvaigždžių prisėjo
Ir soduose auksinių lapų?

Didėjančiu skausmu užlieja
Platus, kaip naktys jo, rugsėjis,
O aš einu begaline alėja,
Nakčiai žvaigždes po kojų sėjant.

Dar žemė saulės vaisiais trenkia,
Ir šalnos sodus lapais sėja.
Aš ištiesiau į saulę ranką,
Bet paliečiau tiktai rugsėjį.

Aš nežinau, ko toks skausmingas
Be krašto mėlynas dangus rugsėjo.
Ko tylūs sodai lapais sninga
Ir dangų žvaigždėmis apsėja,

Aš nežinau, kas šitą naktį
Pro liūdinčius skliautus praėjo
Ir skundės negalėdamas uždegti
Žvaigždžių vaikystėj, prie namų, rugsėjy.

efoto.lt nuotr.

VAKARO FANTAZIJA

Saulės salės kristale
Dainavau giliai laimingas.
Kol liepsnojantis flamingas
Juodmedžio brangaus stale

Ištiesė sparnus raudonus.
Ir šešelis išdidus
Pro saulėlydžio kardus
Palietė tamsos vargonus.

Kol gimton tėvų pilin
Atnešė tylos amforas
Ir gaivus fontanų choras
Sunkėsi krauju gilyn.

NAKTYS

Skaisčias ir dideles akis uždengęs rankom,
Aš sapnavau paklydęs giliame namų džiaugsmė.
Lauke kalbėjo milžinai; buvau toks menkas;
Ką lietė motinos ranka – ištrykšdavo versmė.

Ir miegant jau namams, į mano kambarį užeidavo
Pasenęs vėjas, lyg keleivis, mylimo sūnaus – manęs pasupt...
Nutildavo audra, sulėkdavo pro langus žvaigždės,
Ir, lyg nuo motinos akių, darydavos šviesu.

NAMELIAI PRIE UPĖS

Norėčiau tau surasti paliktus iš džiaugsmo namelius
Prie upės, šniokščiančios krauju,
Kad vieną valandą galėtum ten gyventi ir neliūst,
Ir vieną valandą sapnuot tyloje jų;

Išgirst pavasarį ir jo šauksmus gilius,
Neramų rudenį, niūniuojantį niūriai,
Po to palikt prie upės šniokščiančios krauju tuos namelius
Ir tik numirt į juos pareit.

PRINCAS XVIII AMŽIUJE

Panėrusi į milžiniškus rūmų langus
Akis, prikritusias liūdnų rudens spalvų.
Ji mato, kaip lėtai vilnija ant kalvų
Galingų ažuolų raudonos bangos.

O širdį veriantis skausmingas rago balsas,
Ištryškęs, lyg fontanas, aidi po miškus,
Sužeisdamas medžiotojus ir skalikus,
Kol girių lūžtvėse raudodamas nualpsta.

Išjoja pamiškėn nuliūdęs Princas;
Skalikų ir arklių klyksme laukai patvinsta –
Ir sminga žodis, kaip strėla širdin: Ruduo!

Pro šalį pralekiant, beržynas jam po kojų
Fantastišką auksinį kilimą pakloja –
Ir sminga šauksmas, kaip strėla širdin: Ruduo!

SIDABRAS

Aš nuėjęs pajutau, kad sidabru pavirto laukas,
Ir palinkęs jį ilgai žarstau sau tarp delnų,
Kol, pilkam dirvožemy panėręs plaukus,
Užmigau ant sidabru pavirtusių kalnų.

Ir nustebęs pamačiau, kad sidabru pavirto akys:
Taip norėčiau žaist paėmęs tarp delnų,
Nesuprasdamas rudens giesmės, apakęs,
Ten, toli, ant sidabru pavirtusių kalnų.

Tik liūdnai geltonos liko tavo kasos...
Aš žaidžiu jomis, lyg lapais, tarp delnų,
Ir kaip pilkas smėliaplaukis vaikas basas
Tau nešiau sidabro miestus tarp delnų

PAVEIKSLAI SUGRĮŽO Į JAUNYSTĖS MIESTĄ

Vida Mažrimienė

„Baigiasi vasara. Paskutinė vasara. Tavo ir mano vasara, kuri niekad neturėjo baigtis. Aš visuomet norėjau ją pratęsti. Atsimeni, kaip aš tau tada laiške iš Tiubingeno rašiau, kad mūsų vasara amžina, kad mums ją nutapė savo 'Aguonų lauke' Monet ir kad aukštutinėje kairėje einanti su motina mergaitė – tai tu”...

„...aš vis tiek negaliu susigyventi su kiekvienos dienos, kiekvienos valandos, kiekvienos minutės, kiekvienos sekundės realybe, kad Sandro nebėra ir nebebus. Viešpatie, ištrink iš mano kalbos ir iš mano sąmonės abu šiuos siaubingus žodžius!”

Alfonsas Nyka-Niliūnas

Deginantis skausmas, nesitaikstymas su žmonos Aleksandros Laucevičiūtės–Čipkienės (1922–2009), švelniai visų vadinamos Sandra, netektimi lydi poeto, literatūros kritiko, vertėjo Alfonso Nykos-Niliūno (Čipkaus) „Dienoraščio fragmentų” (2009–2012) puslapius, atveriančius dviejų asmenybių bendrystės aukštumas. Senkant poeto jėgoms, kai vienintelė pramoga – už lango besikeičiantys metų laikų vaizdai, didžiausia paguoda tampa rašymas, knygos, dėžėse sukrauti ilgų kūrybos metų rekvizitai, sielą sušildantys Sandro tapyti paveiksłai. „Šiandien sėdėdamas savo įprastinėje vietoje prie lango į gatvės pusę, absoliučiai vienas, galvoju, ką daryti su jos paveiksłais (kurių liko apie pusantro šimto ir dvidešimčia vazų). Nesugalvoju nieko gudraus, reikės tartis su Berenika”, – rašo A. Nyka-Niliūnas, mintyse rikiuodamas kiekvieno jų atsiradimo kelią, personalines ir kartu su kitais dailininkais rengtas Sandro parodas New Yorke, Washingtone, Čikagoje, Baltimorėje ir kitur.

Jo paties santykis su daile taip pat ypatingas. „Labiausiai man patikęs veidas italų renesanso tapyboje nuo pirmojo pamatymo (...) buvo ir tebėra Botticelli *Flora* – gėles barstanti mergaitė jo Uffizi paveiksle *La Primavera*”, – rašo Nyka-Niliūnas, pridurdamas, kad lankantis su žmona garsiausiuose Amerikos ir Europos meno muziejuose, šis pamėgtų autorių sąrašas gerokai prasiplėtė. Su bibliofiliniu pasišventimu kaupta biblioteka, regis, taip pat siejama su Sandro atminimu. „Knygyne nusipirkau Fragonard'o monografiją (Marie-Anne Dupuy-Vachey). Courbet *L'Enterrement* primenantys žmonės prie Sandro bažnytėlės Montgomey Road...”

Poetui iškeliavus Amžinybėn, artimųjų nuspręsta iš Užatlantės dailininkės Sandro Laucevi-

Daiktai. Drobė, aliejus, metai nežinomi (greičiausiai 7 deš.)

Be pavadinimo. Drobė, aliejus, 1994

čiūtės–Čipkienės meninę kūrybą nugabenti į Lietuvą. Mamos kūrinius – per 100 tapybos paveiksłų, atspaudų ir vazų – Kauno Nacionaliniam M. K. Čiurlionio dailės muziejui kilniaširdiškai padovanojo dukra Berenika ir sūnus Aris. Kartu su pavasariškai žydinčiais sodais, nušvitusių tėvynės dangumi sugrįžimą vainikavo ir visomis spalvų varšomis pražydusi Sandro Laucevičiūtės–Čipkienės paroda „Poeto mūza – Savoldo angelas”, eksponuojama Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus filiale – Antano Žmuidzinavičiaus muziejaus salėse. Tuomet į Lietuvą sugrįžo ne tik kūriniai – Senosios Utenos kapinės priglaudė iš užjūrių pervežtas Nykos-Niliūno, Aleksandro bei jų sūnaus Horacijaus urnas.

Parodos atidaryme Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus direktorius Osvaldas Daugelis akcentavo kolekcijos įsiliejimo muziejaus išeivijos dailės lobynan svarbą, iš tolimų kraštų atvykusi dukra Berenika dalijosi jaudinančiomis prisiminimų akimirkomis, džiaugėsi įvykdžiusi kilnią misiją. Bendravimo su A. Nykos-Niliūno šeima reminiscencijas pasakojo ne kartą tuose namuose viešėjusi ir didelius darbus nuveikusi dr. Virginija

Paplauskienė, skambėjo aktoriaus Egidijaus Stanciko skaitomos Nyko-Niliūno poezijos ir biografinės „Dienoraščių” ištraukos...

Turtingas dailės kūrinių rinkinys Kauną pasiekė neatsitiktinai. Kaunas – Sandro jaunystės meniškos prigimties šaltiniuotas sodas, įkvėpimo versmų vieta. Nesunku įsivaizduoti gimnazistę, grakščiais žingsneliais skubančią Laisvės alėja, jaukiomis, kaštonais pasidabinusiomis Žaliakalnio gatvelėmis... „Čia pat kyla Žemaičių laiptai iš granito. Kiek aukščiau – statūs Dzūkų laiptai. Tuoj už posūkio atsiveria erdvūs, žalių kalvų įrėminti irgi granitiniai Kauko laiptai, turbūt gražiausi gatvės laiptai pasauly... O jeigu pasuksi į kitą pusę – Putvinskio gatvę, ten slėpės paslaptingieji Aušros tako laiptai, o dar toliau laiptai, virš kurių nebaigta statyti Prisikėlimo bažnyčia”... (J. Vaičiūnaitė. „Vaikystės veidrody”). Mergina užsuka į Čiurlionio galeriją, gėrasi M. K. Čiurlionio paveiksłais, neaplenkia ir naujomis išraiškomis paženklintų „Ars” menininkų parodų, Antano Samuolio, Antano Gudaičio kūrybos.

Pradėjus lankyti Kaune įsteigtą Danutės Nasvytytės modernaus šokio studiją, pildosi Sandro troškimas tapti šokėja. Imponuoja ne tik šokis, bet ir mokytojos pasišventimas, jos propaguojamos Aisedoros Duncan, Ruthos Saint Denis idėjos. Nasvytytė mokėsi Vokietijoje Juttos Klampt mokykloje, su geriausiomis jos mokinėmis dalyvavo išraiškos šokio kongrese Helsinkyje. Šokio Nasvytytė nepamiršo ir artėjant frontui, su dalimi šokėjų pasitraukusi į Dresdeną. Persikėlusį Australijon, nuo 1960-ųjų iki mirties dėstė ritmiką ir šokio plastiką Viktorijos miestų gimnazijose, Melbourne įkūrė lietuvių šokėjų trupę.

Choreografijos negali užmiršti ir Sandra, nors emigranto dalia lyg juodas paukščio sparnas jau palietė ir jos gyvenimą. Atsidūrusi Austrijoje, Vienos muzikos mokykloje, šokio mokosi pas Rozaliją Hladek, o plastiškai judesiai, poetiškai muzikalių jausenų lydinys, meniškai jautrią sielą paskatina imtis teptuko. Vokietijoje patenka į Vytauto Kazimiero Jonyno Freiburge įkurtą *École des Arts et Métiers*, su dalykiškai parengta tapybos, grafikos studijų programa,

meno istorijos, filosofijos ir užsienio kalbų mokymu. Mokyklos koridoriais vaikščiojantys Romas Viesulas, Albinas Elskus, Antanas Mončys, Elena Urbaitytė ir kiti – ateityje taps pripažintais pasaulio dailininkais, nuo jų stengiasi neatsilikti ir Aleksandra Laucevičiūtė, kartu su Vytautu Ignu, Liudu Vilimu, Vanda Kanyte, Aldona Veščiūnaite lankanti Adolfo Valeškos, Adomo Galdiko, Viktoro Vizgirdos tapybos pamokas. Mokykloje visus vienija tautinius jausmus palaikanti aplinka, troškimas plėsti žinių akiratį. Freiburge surengtos Picasso, Léger, Chagallo, Bonnard'o, Matisse'o, Van Gogho ir kitų parodos tampa studentų ir dėstytojų diskusijų bei aptarimų objektais. „Tai buvo vienas šviesesnių momentų gan niūrioje pokarinėje egzistencijoje. Esminė tos mokyklos reikšmė tais neaiškiais laikais, svetimijoje žemėje gyvenant iš svetimos malonės be tikros ateities, o stiprinantis savo paties ir draugų pasitikėjimu ir viltimi, kad mes galėsime keliauti toliau ir siekti kūrybinės išraiškos bet ir pasaulyje”, – prisimena Albinas Elskus.

Vokietijoje ištekėjusi už poeto Alfonso Čipkaus, kartu su vyru persikėlusį į JAV ir apsigyvenusį Baltimorėje, Sandra dirba privačiose dailininkų studijose, mokosi Baltimorės meno mokykloje – *Museum of Art School*, semiasi patirties pas dailininką Joaną Westermaną-Steiner. Amerikos lietuvių menininkų kūryba alsuoja Freiburgo *École des Arts et Métiers*, Paryžiaus meno tradicijomis, tačiau – aki-vaizdu – galingojo žemyno meno pulsas, ataidintis Andy Warholo, Jacksono Pollocko, Marko Rothko, Barnetto Newmannel'o ar Hanso Hofmanno žingsniais, įtraukia į *pop art*o, minimalizmo, abstrakčiojo eksp-

Alfonso Nykos-Niliūno ir Aleksandros Čipkienės šeima. Pirmoje eilėje sėdi Berenika ir Horacijus, viršuje – Aristidas. New Yorkas. Apie 1955 m. V. Maželio nuotr.

„GYVOJO ŽODŽIO SKAMBESY“

LGUVO poetinis žygis, pasitinkant Lietuvos šimtmetį

Gitana Merkelienė

*Supynė vėjas kasą iš klevų,
Nutviektą auksu, saulės dovanotu,
Iliejo ir vaivorykštės spalvų,
Lietaus suvilgytų, rasos lašais nuklotų.*

*Kaštonai tyliai laukė žolėje
Mažųjų rankų prisiliečiant ir išsklaidant tylą.
Čezėjimą girdėję lapų krūvoje
Patogiai sugulė dailioj pintinėj...*

*Subiro mintys į žodžius sultingus,
Sunokusius it derlius gintarinis.
Atverkime duris jausmų grandinei,
Poezijos ritmu prabilusiai!*

Gitana Merkelienė

Šiomis eilėmis į susirinkusiuosius kreipėsi skaitovė Klaudia Merkelis tamsų spalio 26-osios vakarą, sveikindama visus, atvykusius į jaukius M. K. Čiurlionio namus Vilniuje.

Lietuva ruošiasi svarbiam jubiliejui - Valstybės atkūrimo 100-mečiui. Ta proga planuojama daugybė įvairių renginių ir Lietuvoje, ir užsienyje gyvenančių lietuvių bendruomenėse.

Laisvė pažadino žmonių sielose įvairias spalvas. Viena iš jų – kūryba. Pasitikdami Lietuvos atkūrimo šimtmetį, įvertiname praeities svarbą dabarčiai: gyvas žodis, kalba, muzika – tai didžiulis turtas, kurį mes gavome iš savo Tėvynės, tėvų, mokytojų... Suvokdami dabarties svarbą ateičiai, šį turtą perduodame savo atžaloms, būdami dėkingi savo šaliai, tėvams.

Pasitikdami šį reikšmingą Lietuvos jubiliejų, LGUVO (lietuvių, gyvenusių užsienyje, visuomeninė organizacija) „Sugrižus“ nariai vieni pirmųjų pradėjo kultūrinį – poetinį žygį.

Keturi poetai – kūrėjai Edmundas Atkočiūnas, Gitana Merkelienė, Undinė Teišerskienė ir Rimas Užgiris M. K. Čiurlionio namuose Vilniuje surengė vakarą „Gyvojo žodžio skambesį“, kurio metu pasidalijo savo kūrybos vaisiais. Visi iš jų tam tikrą gyvenimo dalį yra gyvenę JAV, dabar gyvena ir kuria Lietuvoje.

LGUVO prezidentas Edmundas Atkočiūnas trumpai apibendrino organizacijos veiklą ir dalijosi

Iš k.: Gitana Merkelienė, Jūratė Landsbergytė, Rimas Užgiris, Klaudia Merkelis, Edmundas Atkočiūnas, Undinė Teišerskienė. Kristupo Merklio nuotraukos

eilėraščiais iš savo knygos „Nostalgijos vitražas“ išleistas eilėraščiais bei šiomis dienomis gimusiais kūriniiais, taip pat papasakojo apie savo kelią į muziką bei džiugino fortepijonu atliekamais kūriniiais. „Kuo daugiau Tautoje kuriančių žmonių, tuo Tauta ir jos žmonės – džiaugsmingesni, atviresni, produktyvesni. Kūryba žadina savitarpio pagarbą bei meilę. Gyvename ganėtinais sudėtingame laikotarpyje. Dirbu vaikų namuose, ir matau, jaučiu sudėtingas vaikų emocijas, pasaulėžiūrą modernioje valstybėje. Išskyla įvairių nuotaikų, kurias norisi užrašyti“, – sakė Edmundas Atkočiūnas.

Gitanai Merkelienei, gyvenusiai anapus Atlanto, teko gana aktyviai įsiliesti į New Yorko lietuviškąją kultūrinį-švietėjiškąją gyvenimą: vesti lietuviškas žinias internetinėje televizijoje, dirbti New Yorko Maironio lietuviškoje šeštadieninėje mokykloje, rašyti laikraščiu „Amerikos lietuvis“, kurti vaikams. Pastaruosius keletą metų Lietuvoje jos eiles gana aktyviai deklamuoja dešimtmetė dukra Klaudia.

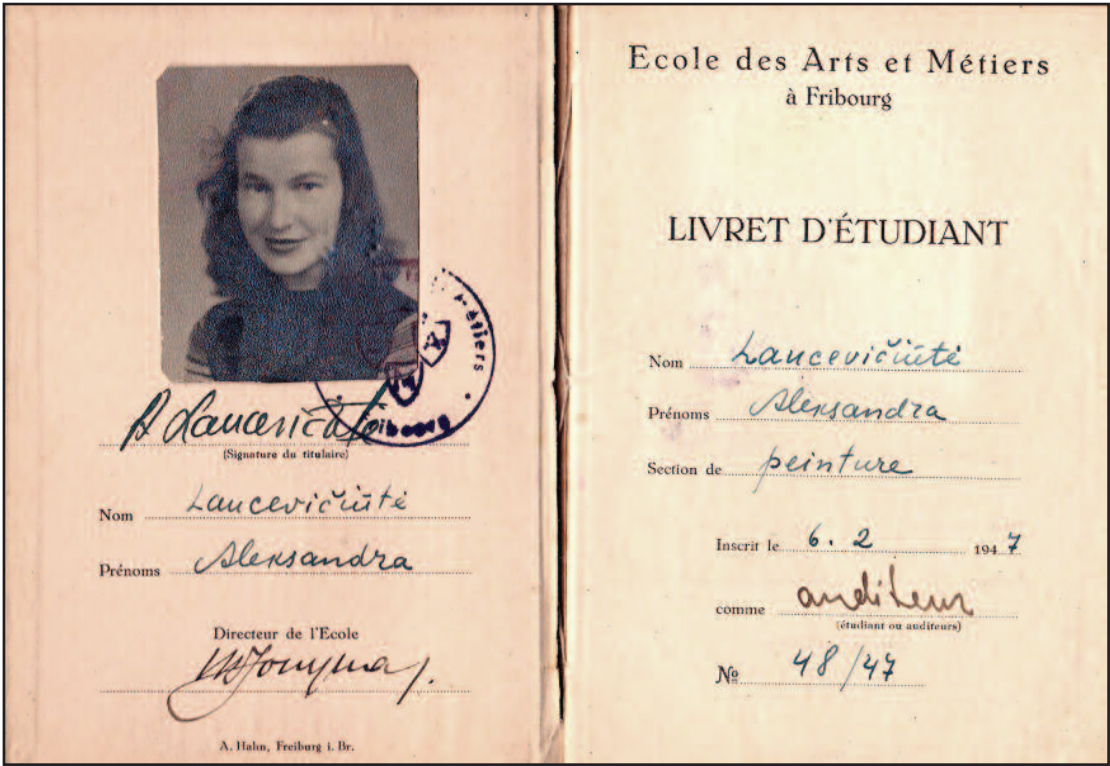
Nukelta į 8 psl. Fleitininkas Vytautas Oškinis

Atkelta iš 4 psl.

resionizmo gelmes.

Ankstyvieji Sandros kūriniai prisodrinti europietišku tradicijų, kartais šmėsteli mokytojo A. Valeškos, tarpukario Lietuvos arsininkų ar Henri Matisse'o šešėlis. Jos vaizduotės pasaulis – skaidrus, suskirstytas į aiškias kompozicines platformas, vietomis lyriškas, o kartais veržlus, dvelkiantis spalvinga prigimtimi. Jauku stebėti Sandros Čipkienės teptuko kelią – potėpis liejasi laisvai, tarsi upelio gysla, vesdama į dar nepažintas salas ir salynus, sugroja savo klavyrus santūriai lokalių tonų derinyje. Jos natiurmortuose paprastas ašotis „Šv. Jurgio“ fone gali virsti nostalgiska praeities relikvija, o kukli lauko gėlių puokštė – Tiubingeno pavasarį paslaptimi. Gamta, susitapatinusi su dailininkės esybe, ilgainiui drobes nudažo sodriais spalvų kontrastais, pažyra ekspresyvių potėpių purslais.

Gal Pollocko įtakos nužymėtos, o gal nerimas-

A. Laucevičiūtės „Ecole des Arts et Metiers a Fribourg“ (Meno mokyklos) studijų knygelė, išduota 1947 m. birželio 2 d. Kazimiero Vytauto Jonyno. Maironio lietuvių literatūros muziejaus fondų nuotraukos

tingos sielos padiktuotos, į jos tapybą atkeliauja abstraktinio ekspresionizmo išraiškos. Ryškėja nauji kolorito junginiai, kompozicines struktūras aižo juo-

neįkainojamu Lietuvos turtu. Gili pagarpa mecenatams Berenikai ir Ariui bei visiems, padėjusiems šioms vertybėms sugrįžti. □

das kontūras... Gal tai fatališka ateities nuojauta? „Sandros metų laikai. Ji labiausiai mylėjo pavasarį ir rudenį, bet buvo abejinga žiemai (išskyrus snyguriuojančias prietemas ir paukščių lesinimą daugiau prisnigus). Ji mylėjo ir vasaras, tik kitaip negu jas myli saulėje ideo vasarotojai. Ir jūrą, bet be žmonių – tik su panašiai galvojančiomis žuvėdomis“, – rašo Nyka-Niliūnas, bandydamas į gamtą pažvelgti Sandros akimis. „Kasdien labiau išsiliepsnanti rudens spalvų orgija pakeliui į Columbiją, bet miškai dar nepermatomi, dar nepraretėję. Kaip man reikės toliau be jos gyventi?...“

Ars longa vita brevis. Atkeliausi į Lietuvą Sandros Laucevičiūtės-Čipkienės kūryba, kaip ir Nykos-Niliūno rašytinis palikimas tampa

Davidas Geringas

GROŽIO DOVANA

Vytautas Matulionis

Lietuvių violončelininko Davido Geringo koncertas, 2017.10.14., Waetjen Auditorium, Cleveland State University. Rengėjai: The Cleveland Cello Society, kartu su LB Clevelando apylinkės valdyba ir CSU Center for International Services and Programs. Programos kompozitoriai: Johann Sebastian Bach, John Corigliano, Francois Couperin, Giya Kancheli, Krzysztof Penderecki, Anatolijus Šenderovas ir Peteris Vask. Solistui talkino Callisto styginis kvartetas: Paul Aguilar ir Rachel Stenzzel – smuikai, Eva Kennedy – viola, Hannah Moses – violončelė. Gausūs klausytojai koncertą priėmė šiltai.

Koncerto repertuaras apėmė beveik keturis violončelės meno šimtmečius: nuo prancūzo Francois Couperin (gyvenusio ir baroko, ir rokoko laikotarpiais, dar vadinamu „le grand” – didžiuoju) ir stebėtinai našaus baroko vokiečių kompozitoriaus Johanno Sebastiano Bacho iki latvių kompozitoriaus Peterio Vasko (g. 1946) ir lietuvio Anatolijaus Šenderovo (g. 1945). Iš aštuonių vakare grotų kompozicijų penkios atstovavo šių dienų muzikai, skirtai violončelei.

Vos prasidėjus koncertui paaiškėjo, kad šis vakaras bus išskirtinis. Iš pradžių Davidas Geringas pagrojo lyrišką amerikiečio kompozitoriaus Johno Corigliano kūrinį *Fancy on a Bach air*. Buvo įdomu klausyti melodijos, pagrįstos gana uždara Bacho arija, tik retkarčiais pajavairinama baroku aidinčiomis puošmenomis. Ausį malonino netikėtas tono sodrumas, kuris, atrodo, buvo ne tik paties menininko sugebėjimų išdava, bet ir paties instrumento brangintina ypatybė. Du preliudai iš J. S. Bacho siuitų (*Cello Suite No. 1 in G Major: BWV 1007, Prelude, ir Cello Suite No. 2 in D Minor, 1008, Prelude*) menininkui suteikė progą giliau pasinerti į Bacho muzikos gelmes ir iškelti į paviršių jose slypinčius, bet kai kuriems interpretatoriams nelengvai pasiekiamus turtus ir jais dosniai pasidalyti su godžiais klausytojais. Geringas plačiai atvėrė Bacho muzikos su tvardyty, prislopintų jausmų skrynią ir jos lobius įtaigiai pažėrė klausytojams gėrėtis.

Kalbant apie jausmus, kūrinyje *Hommage a Mstislav Rostropovich, Per Slava* (Krzysztof Penderecki) jie ne tik kad nebuvo prislopinti, bet nesustabdomai veržėsi lyg žaizduojanti ugnikalnio lava. Tai buvo pagarbus menininko nusilenkimas bu-

vusiam mokytojui, garsiajam rusų violončelininkui Rostropovičiui. Šiame techniškai labai sudėtingame, jausmus sekinančiame kūrinyje Davidas Geringas pagarbą, meilę ir padėką savo mokytojui išreiškė nuoširdžiu atvirumu. Kai kurios vietos skambėjo taip ugningai, kad neatlyžtanti nemeluoto jausmo įtampa net baugino. Instrumentas čia tapo kūnu, o kūnas – instrumentu. Tokia vienovė stulbino.

Visai kitokie jausmai liejosi iš Giya Kancheli kūrinio *Having wept*. Uoliai talkinant violai (Eva Kennedy) ir violončelei (Hannah Moses), kūrinyje išryškėjo skausminga nuskriausto, nelaimingo žmogaus rauda, ašarų upe plaukianti, paguodos ieškanti ir pagaliau ją surandanti sielos giesmė. Joje Geringas parodė visai kitą jautraus menininko pusę – žmogiškos kančios supratimą ir užuojautą. Šioje lyriškoje aimanoje stygų palietimas buvo ypač švelnus. Tai buvo giliai jaučiančios, meniškos širdies išpažintis.

Francois Couperin kompozicija aranžuota paties menininko – *Pieces en Concert (Prelude, Sicilienne, La Tromba, Plainte, Air de Diable)* buvo sklidina naujų, ypač įdomių iššūkių ir šiam Prancūzijos karališkojo dvaro kompozitoriui būdingų savybių. Kiekviena šio kūrinio dalis masino ne tik aristokratiškais gestais ir grakščiais ornamentais. Netrūko čia ir dramos, ir liūdesio, ir baroko vingių, ir net gūdaus velniško sumanumo. Šį daugialypį uždavinį Geringas sprendė labai apgalvotai, rūpestingai atskleidamas kiekvienos šio kūrinio dalies veidą. Tai buvo trapias stilistinio, sunkiai apčiuopiamo meistriskumo pamoka. Ji būtų maloniai nustebinusi ir patį kompozitorių.

Pats netikėčiausias vakaro kūriny – latvių kompozitoriaus Peterio Vasko *Book for solo cello (Fortissimo, Pianissimo)*. Jame kompozitorius apsiribojo dviem garso priešingybėmis, nuspalvindamas jas išradingomis, spinduliuojančiomis tyro garso varšomis. Koncerto jausmų tvane tai buvo pats artimiausias žmogaus balsui (ir kartais jį net atstojantis)

kūriny. *Fortissimo* skleidėsi nepaprasta jėga ir nesustabdomu greičiu, o *Pianissimo* tapo dejuojančiu vėju, išikūnijusiu pačiuose tyliausiuose ir stebėtinai lengvai ir lygiai menininko įveikiamuose chromatinuose slydžiuose. Tokiam neįprastam efektui išgauti Geringas stryką naudojo kaip burtininko lazdele.

Iš šių burtų klausytojus pažadino lietuvis Anatolijaus Šenderovo *David's Song*, skirta Davidui Geringui, šio kūrinio solistui. Jam vėl talkino drausmingas Callisto styginis kvartetas. Retsykiais jam dirigavo pats solistas, kurio tvirtiems mostams kvartetas nedvejodamas pakluso. Bendras išpūdis – kruopščiai įsisavinta grojimo darna, profesionalus atidumas mažiausiems ir kebliausiems melodijos ir dinamikos posūkiams. Kūrinio širdis buvo Geringas. Jį plakė ritmiškai tiksliai ir iškaltai. Aiškėjo, kad iš praeities išnyrančių ir atslūgstančių išgyvenimų atžvilgiu menininkui šis kūriny buvo labai artimas. Tyliai audžiamose melodijose, kurios tik kartais plaukė paviršiumi, girdėjosi hebrajų muzikos užuominos, apipintos Artimiesiems Rytams būdingos muzikos puošmenomis, atskleidžiančiomis šios kompozicijos biblinius šaltinius. Po tokio gilaus sielos jaudulio, įkaitusiems klausytojų delnams prašant, net reikalaujant, solistas ir kvartetas auditoriją pamalonino dar vienu romantiškai skambančiu kūriniu.

Davidas Geringas – menininkas, kurio talentu didžiuojasi ir jo geidžia ne tik Lietuvos, bet ir pasaulio scenos. Dar svarbiau, kad menininkas savo įgimtu ir kruopščiai išpuoselētu talentu ir įgūdžiais noriai dalijasi su klausytojais ir mokiniais, besiskinančiais kelią muzikos profesijoje, nešykstėdamas grožio tiems, kurie šiame pakvaišusiame pasaulyje jo taip trokšta. Tokią žmogaus dvasią pakylėjančią dovaną šį vakarą atvežė Davidas Geringas. Ir nors tik valandėlei, ruduo tapo žydinčia vasara.

□

Lietuvių rašytojų draugija Amerikoje

Atkelta iš 2 psl.

Draugija – atsinaujinančios literatūros formuotoja

Lietuvių rašytojų draugijos veikla, jos valdybos ir narių aktyvumas, literatūriniai „potvyniai” ir „atoslūgiai” labiausiai priklausė nuo draugijos pirmininko ir valdybos komunikacinių gebėjimų, autoriteto, veiklumo ir energijos. Iš gausių archyvinų dokumentų matyti, kad ryškiausi draugijos pirminkai buvo Benediktas Babrauskas, Bernardas Brazdžionis, Leonardas Andriekus ir Česlovas Grincevičius. Labai skirtingi savo temperamentu, vadovavimo stiliumi, formavę skirtingas komunikavimo strategijas su tuo metu dar sovietine Lietuva, su Lietuvos tarybinių rašytojų sąjunga, tačiau vedini bendro tikslo ir išsikeltų siekių: kad „Lietuvių Rašytojų Draugija, kiek galėdama reiškiasi ir visuomeninėje plotmėje, turinčioje kokį nors ryšį su grožine literatūra bei rašto žmonėmis. Draugija rūpinasi informuoti apie mūsų literatūrą kitų kraštų rašytojų draugijas; sielojasi, kad lietuvių literatūrai būtų tinkamai atstovaujama kitų kalbų enciklopedijose bei bibliotekose; ieško galimybių išsaugoti ir atspausdinti savo mirusių narių raštus; savo nariams teikia rekomendacijas, jeigu jų reikia kokiai ypatingai tarnybai gauti; kasmet skiria už komisijos pripažintą geriausią literatūrinį kūrinių premiją; yra ir daugiau sričių, kur Lietuvių Rašytojų Draugija gali pasireikšti, tačiau pagrindinis mūsų uždavinys yra solidarumas kūryboje ir gyvenime.” (Iš L. Andriekaus pranešimo LRD nariams. 1970. V. 22. LTSC/PLA. F. LRD). „Turint po ranka puikias estų poezijos ir prozos knygas anglų ir vokiečių kalbose, norisi pageidauti, jog Draugijos Valdyba ieškotų žmonių iš kontaktų su leidyklomis, kad ir mes šioje srityje neatsiliktume.” (1954 m. rugsėjo 19 d. Kazio Bradūno laiškas LRD valdybai. LTSC/PLA. F. LRD).

Lietuvių rašytojų draugija tęsė Vokietijoje pradėtą veiklą, kasmet paskirdama premiją už geriausią lietuvių literatūros grožinį kūrinių. Kaip buvo įrašyta draugijos įstatuose, „premija skiriama už geriausią laiike vienerių metų sukurta ir išleista originalų grožinės literatūros veikalą.” Nuo pat pirmųjų dienų Amerikoje LRD valdyba susidūrė su lėšų

stygiumi, ypač ieškant pinigų šiai kasmetinei grožinės literatūros premijai. Pačiai organizacijai neturint daug pinigų, jos pirmininkas ir valdyba ieškojo kitų būdų finansavimui gauti. Vienas jų – kreipimasis į labiau pasiturinčius ir sėkmingą verslą įkūrusius JAV lietuvius, mecenatus, arba tiesiog į eilinius išsilavinusius tautiečius, kitas – rinklavių, įvairių loterijų, „balių”, literatūrinių klubų rengimas ir kt. Nuo 1950 metų iki 1964 metų kasmetinė LRD premiją sudarė 500 JAV dolerių. Vėliau LRD metinė literatūros premija buvo padidinta iki 1000 JAV dolerių už geriausią kūrinių.

1951 metų balandžio 14 dieną Čikagoje vykusiam LRD visuotiniame susirinkime dalyviai išsakė susirūpinimą lietuvių literatūros kokybe ir konstatavo, „menką literatūros lygį periodinėje mūsų [lietuvių] spaudoje” ir kreipėsi į laikraščių leidėjus bei redaktorius, „prašydami pakelti jį <...>, kad kokybiškai menkaverčiai dalykai, nuolat teikiami skaitytojui, neatbukintų jo meninio skonio arba visai neatsirytų nuo literatūros” (Iš LRD biuletenio. LTSC/PLA. F. LRD). Rašytojų suvažiavimas taip pat paprašė laikraščių leidėjų rašytojams už jų spausdinamus kūrinius mokėti honorarus.

Lietuvių rašytojų draugijos – kaip atsinaujinančios literatūros formuotojos – veiklos bandymus jau galima pastebėti nuo Benedikto Babrausko pirmininkavimo pradžios 1951 metais. Benediktas Babrauskas – poetas, literatūros kritikas, pedagogas, visuomenės veikėjas – draugijai pirmininkavo nuo 1951 metų iki 1958 metų. Nuo 1950 metų jis buvo ir Čikagos lietuvių rašytojų klubo pirmininkas. Jo pirmininkavimo laikotarpiu draugijos būstinė buvo Čikagoje. Tai buvo bene aktyviausi draugijos veiklos metai, nes būtent B. Babrausko vadovaujama draugija išleido Vydūno, Vinco Krėvės, Vaižganto raštus, buvo išspręsti Jurgio Savickio palikimo bei palaikų reikalai, pastatyti paminklai Vydūnui, Vincui Krėvei (Pensilvanijoje), Juozui Kruminui (Vokietijoje). Pirmininkaujant B. Babrauskui, LRD pradėjo leisti biuletenį Lietuvių Rašytojų Draugijos pranešimai, kuriame dalintasi informacija apie einamuosius draugijos reikalus. Iki jo kadencijos 1958 metais paigos iš viso išleisti 26 LRD biuleteniai.

Tęsinsy kitame numeryje

Rašytojo užrašai (4)

Dr. Jono Šliūpo žingsnius menančioje laikraščio „Evening herald“ redakcijoje su jos vadovu (dešinėje) ir ilgamečiu redaktoriumi Billu O'Brienu (antras iš kairės). Kairėje – Vytautas Šliūpas, antras iš dešinės – Mindaugas Peleckis

Leonas Peleckis-Kaktavičius

Tęsinys. Pradžia 2017 m. spalio 28 d. „Kultūroje“

LIETUVIŠKAJAME ANGLIAKASIŲ SLĖNYJE

Pravažiuojame angliakasių slėnius. Reto grožio gamta bėga pro mūsų ištaigingo „Volvo“ langus. Paliekame vieną miestuką po kito. „Visi jie turi daug lietuviškos praeities... – sako Vytautas. – Tai – lietuviški slėniai. Visur čia buvo lietuviškos kolonijos su lietuviškom bažnyčiom. Ir mano tėvo visur čia būta, veikta, kovota už lietuviybę. Ir nuveikta daugiausia...”

Scranton, Wilkes Berri, Shenandoah, Saint Clair, Pottsville, – tai Pennsylvania, lietuviškasis angliakasių slėnis.

1888 m. ankstyvą pavasarį Šliūpai persikėlė gyventi į Shenandoah. Čia kovo 4 d. gimė sūnus Keistutis – būsimasis Vytauto Didžiojo universiteto fizikos mokslų profesorius. Tuomet čia buvo gausu lietuvių, todėl J. Šliūpas tęsė „Lietuviškojo balso“ leidimą. Tačiau per kasdienes aistringas kovas už lietuviybę mažai dėmesio teskyrė šeimai, nepritekliai ir barniai baigėsi tuo, kad teko nutraukti laikraščio leidimą, o šeima grįžo į Lietuvą. J. Šliūpas gi išvažiavo studijuoti medicinos į Baltimorę.

– Čia buvo „nukaltas“ ir tas plačiai nuskambėjęs žodis „šliūptarniai“. Į čia, į šitą slėnį patraukė ir kunigą Burbą, – pasakoja Vytautas, aprodydamas Shenandoah – nepaprastai dailų miestą, kažkada besivadinusį net lietuviškąja Amerikos sostine. Aplankome ir vienas seniausių Amerikoje lietuviškas kapines – labai išvaizdžias ir rūpestingai prižiūrimas. O juk daugelio artimųjų seniai nebėra! Yra čia lietuvių ir dabar. „Per visą Ameriką gali važiuoti ir trispalvę matyt...” – sako Vytautas, mums besikaičiuojant lietuviškas vėliavas.

Apsilankėme dar J. Šliūpo žingsnius menančioje laikraščio „Evening herald“, įkurto 1879 m., redakcijoje. Laikraštis vos prieš mėnesį per du numerius skelbė puslapinius rašinius apie dr. J. Šliūpą. Gausiai iliustruoti archyvinėmis nuotraukomis straipsniai buvo skirti pažymėti dr. J. Šliūpo atvykimo į Shenandoah šimto

metų sukaktį. Laikraščius su šitomis publikacijomis Vytautui ir mums įteikė pats jų autorius – buvęs ilgametis „Evening herald“ redaktorius, o dabar – vyr. korespondentas Bill O'Brien.

„Iš daugelio tūkstančių žmonių, kurie vadino Shenandoah savo namais, per to miesto 123 metų istoriją nė vienas iš jų neturėjo nuostabesnės gyvenimo istorijos negu dr. J. Šliūpas“, – taip savo rašinius pradeda amerikiečių publicistas.

Įdomu buvo pasisvečiuoti laikraščio redakcijoje, kurią sudaro didžiulė salė ir prie kompiuterių sėdintys darbuotojai. Neįprastas dar mums vaizdas. Bill O'Brien lietuviškai nekalba, todėl paklausiau, kaip ir kada susidomėjo lietuviais (rašinsys apie dr. J. Šliūpą – ne pirmas, pasakojantis apie mūsų tėvynainius Amerikoje).

– Aš – airis, o žmona – lietuviško kraujo, – pasakojo Bill. – Be to, Shenandoah – buvusi lietuvių kolonija. Šito jokių būdu negalima pamiršti.

– Žmona kalba lietuviškai?
– Jau mažai.
– Lietuviai jūsų redakciją aplanko?
– Aplanko. Ne taip seniai Simas Kudirka svečiavosi. Jam čia patiko.
– Kokia lietuviška statistika?
– Už miesto – penkerios lietuviškos kapinės. Jau vien tai pasako, kiek daug lietuvių čia gyveno. Na, o iš dabar mieste gyvenančių 7000 žmonių – dvide-

Svečiuose pas poetą Stasį Santvarą. Iš kairės: Leonas Peleckis-Kaktavičius, Stasys Santvaras, Vytautas Šliūpas, Alė Santvarienė ir Jackus Sonda-Sondeckis

šimt procentų lietuviškos kilmės.

– Doktoru Šliūpu seniai domitės?
– Taip. Gal prieš kokį dvidešimtmetį, bevartydamas senutėlius laikraščius, atkreipiau dėmesį į plačiai nuskambėjusį Šliūpo teismą ir didelį triukšmą sukėlusią angliakasio Andriukaičio mirtį. Pernai dar ir Vytautas Šliūpas buvo užsukęs. Beje, gal bus įdomu, bevartydamas tuometinę spaudą, suradau ir šitą negirdėto: po „šliūptarnių“ buvo atsiradęs dar kitas žodis: „baltašikniai“ ir „juodašikniai“. Pirmieji – katalikai, antrieji – laisvamaniai.

Šitą naujieną išgirstu pavėluotai, nesuprasdamas, kodėl Vytautas taip ilgai ir skaniai juokiasi, o paskui kažką užsirašo į bloknotą. O Bill pasakoja toliau:

– Straipsniai apie dr. J. Šliūpą susilaukė labai daug atsiliepimų, komentarų, daug klausimų buvo. Jaučiuosi padaręs gerą darbą.

– Domitės, kas vyksta Lietuvoje?

– O, taip! Ir ne tik kaip laikraštininkas. Daug kas mane ir dėl įsitikinimų, ir dėl išvaizdos lietuviu vadiną. Aš tuo tik didžiuojuosi.

1894 m. J. Šliūpui Pottsville teisme buvo iškelta byla. Teismas truko net 24 dienas. Svarbiausias bylos tikslas buvo įrodyti, kad J. Šliūpas esąs ateistas, griauantis bažnyčias ir turįs būti pasodintas bent keliems metams į kalėjimą. Prieš jį buvo suvažiavę liudyti net 13 sulenkėjusių kunigų. Tačiau prisiėkusiųjų teismas J. Šliūpą nuo jam primestų kaltinimų išteisino. Bill O'Brien peržiūrėjo senus laikraščio „Evening herald“ komplektus, o „Pottsville republican“ redakcijos žurnalistai suieškojo 1894 m. tuose laikraščiuose tilpusius straipsnius apie garsųjį teismą. Abu amerikietiški laikraščiai palaikė J. Šliūpo pusę ir rodė, kaip jis buvo smarkiai puolamas.

Beje, buvo ir kitokių vertintojų, pavyzdžiui, laikraštis „Vienybė lietuvininkų“. Tačiau, išsiskaičius į paties J. Šliūpo žodžius, ne taip jau sunku buvo suvokti, kas gi jis – J. Šliūpas. Štai nedidelė ištrauka iš to teismo aprašymo.

„Advokato klausimas: „Ar tiki tamsta į Dievą?“

Šliūpas: „Taip, pone, tikiu į Dievą gamtoje... Aš tikiu, kad gamtoje yra syla, kuri apsirėškia kiekviename dalyke, kiekvienoje vietoje ir visoje pasaulyje. Aš tikiu ir vadinu tą sylą Dievu“.

A.: „Ar tankiai tamsta parodinėjai žmonėms, jog nėra Dievo?“

Šli.: „Aš niekados nesakiau, kad nėra mano Dievo“.

A.: „Ar tamsta nešnekėjai publikai žmonėms, kad tamsta netiki į Dievą?“

Šli.: „Aš niekados nieko nemokinau, kad nėra Dievo tokio, kaip aš jį suprantu, į kurį aš tikiu.“

A.: „Ar tamsta pripažįsti Kristaus paveikslus?“

Šli.: „Ne, pone, aš nepripažįstu Kristaus, aš pripažįstu Dievą“.

Tebestovi senieji Pottsville teismo rūmai ir dabar. Sukame Scrantono link.

„Šliūpas rado Scrantone palankią dirvą gydytojo praktikai ir jaja sėkmingai vertėsi. Kartu įniko į žurnalistinį darbą, pripildydamas straipsniais – originaliais ir verstiniais – savo laikraštį „Naujoji galdynė“. (...) Šliūpas, kaip tai jam buvo įprasta, Scrantone tuojau ėmėsi lietuviško visuomeninio darbo. Pirmiausia įkūrė teatro draugiją, kurią geidė jau anksčiau turėti. (...) Gydydamas fabriko žmones, Šliūpas susipažino su keliais Allis Chalmer kompanijos pareigūnais. Jų tarpe būta ir socialistų. (...) Jautrus teoretinis socialistas Šliūpas, varęs propagandą per savo laikraštį, palinko ir į praktinę socializmo veiklą“, – skaitome J. Jakšto knygoje „Dr. Jonas Šliūpas. Jo raštai ir tautinė veikla“.

„Labas! Telaimina Dievas!“ – perskaitėme Scrantono Antracito muziejuje, prie kurio durų stovėjo medinis lietuviškas rūpintojėlis. Didžiulėje salėje – daug lietuviškos atributikos, muziejinių vertybių: lietuviškų maldaknygių, nuotraukų, įvairių dokumentų, mūsų vėliava, Vytis, net lietuvaite tautiniais rūbais. Čia ir dr. J. Šliūpo atvaizdas, pasakojimas apie jį.

Nukelta į 8 psl.

„GYVOJO ŽODŽIO SKAMBESY“

Atkelta iš 5 psl.

Renginio metu Gitanos kūrybos vaisius pristatė ir pati autorė, ir dukra. „Esame šio amžiaus kūrėjai. Pirmuosius kūrinius parašiau ketvirtyje klasėje. Poezija veda mus kalbėti, išreikšti, įprasminti mintis, jausmus, juos įamžinti. Ji padeda užsigydyti žaizdas; dažnai ji pakelia sparnus gyventi tikrąjį gyvenimą – be kaukių ir su jomis, be sienų ribų ir su užtvaram, be skausmo ir su juo. Čia galime išsisakyti, paverkti, džiaugtis, skristi, mylėti, atleisti, liūdėti – tiek daug, kiek mums duota jausti...Prisikaupė, subrendo daug kūrybos vaisių, kurių negaliu laikyti it surinktų kaštonų pintinėje, o noriu dalytis, kad žodis sklistų gyvai“, – mintimis dalijosi Gitana.

Undinė Teišerskienė, gyvenusi ir JAV, ir Anglijoje, dalijosi kūrinių iš pernai išleistos savo kūrybos knygos „Poezija“, paskaitė keletą eilėraščių anglų ir lietuvių kalbomis.

Rimas Užgiris, gimęs ir užaugęs New Yorke, dabar gyvenantis Lietuvoje, dėstantis Vilniaus universitete, nuotaikingai pristatė save ir savo kūrybą: „Skirtingai nei Jūs, aš gimiau Amerikoje ir atvykau gyventi į Kauną pirmąsyk 1993 metais. Mano lietuvių kalba buvo prasta. Nuo 2012 m. gyvenu Vilniuje.“ Rimas skaitė savo kūrinius, poe-

to Mariaus Buroko išverstus į lietuvių kalbą.

Kūrėjams netrūko žodžių skambesio, intonacijų išraiškų ir žaismo keičiantis, pristatant ir deklamuojant vienas kito eiles. Be abejonės, poezijos renginys neįsivaizduojamas be muzikos. Muzikiniiais akordais vakarą papuošė muzikė Jūratė Landsbergytė, fortepijonu atlikdama J. C. Bacho ir M. K. Čiurlionio kūrinius, o Vytautas Oškinis fleitos melodijomis išilėjo į pauzes tarp skaitomų kūrinių. Renginyje dalyvavusi viešnia iš Gruzijos Tatjana Mergrelishvili neigailėjo komplimentų: „klausiausi lietuvių kalba skaitomų eilių ir net vertimo nereikėjo – viskas buvo perduota, išjausta taip, kad supratau...O muzika ir poezija – neišskiriamos meno sritys.“

Poezijos vakaras M. K. Čiurlionio namuose baigėsi laisvu, šiltu susirinkusių pabendravimu, diskusijomis. Kiekvienas gavo po dovaną – kaštoną su užrašytu žodžiu (kad jis sklistų, atspindėtų kūrėjo jausmą, mintį, būtų prisimenamas).

Na, o kūrėjai jau turi kitų planų su poezija žygiuoti toliau: iki šių metų pabaigos surengti kultūrinius vakarus Ukmergėje, Žasliuose, Utenoje, o po Naujųjų turnė Neringoje (Juodkrantėje ir Nidoje) neatsisakoma minties pristatyti programą lietuvių bendruomenėms užsienyje. □

Rašytojo užrašai

Atkelta iš 7 psl.

Ne kasdien rasi tokį vaizdą muziejuje, kuriame nėra kalbančių lietuviškai. Malonus siurprizas. Tačiau neatsitiktinis. Muziejaus direktorius Chester J. Kulesa paaiškina, kad, kadangi kasyklose dirbo įvairių tautybių žmonės, stengiamasi kartas nuo karto kuo plačiau atskleisti vis kitų tautų istoriją, papročius, indėlį Amerikai. Apskritai lietuviai čia, angliakasių slėnyje, patys garsiausi.

Muziejus – labai įspūdingas. Čia ir kalnakasybos istorija, kuo artimiausiai susijusi su mūsų išeiviais, ir seniausios pasaulio mašinos, ir net šilko pramonės vystymasis Amerikoje. Vienoje salėje direktorius parodo nuotrauką, kurioje nufotografuotą nežinomą angliakasių ne taip seniai atpažino vaikaičiai lietuviai. Tokie susitikimai su lankytojais patys brangiausi. Turi muziejus ir didžiulę biblioteką. Joje matomiausioje vietoje puikuoja didėlė, solidi knyga lietuvių kalba „Pensilvanijos angliakasių Lietuva“. V. Šliūpas dovanojo muziejui 1936 m. išleistą „Susivienijimo lietuvių Amerikoje auksinio jubiliejaus albumą“. Buvo įdomu įsitikinti, kad čia žinoma kiekvieno net prieš šimtmetį gyvenusio angliakasio pavardė, yra ir skaudžioji statistika – žuvusieji angliakasiai. Lietuvių – bene daugiausia. Gal todėl, kad čia mūsų daugiausia ir buvo, o gal ir todėl, kad sunku buvo žemdirbių vaikams priprasti prie nepaprastai sunkaus, neįprasto darbo po žeme.

Scrantonio angliakasių istorija mena ir didelę tragediją, įvykusią 1897 m., kai policija šaudė į darbininkus. Tarp 19 nukautų ir antrąties sužeistų buvo 5 žuvę ir 4 sužeisti lietuviai. Tuomet J. Šliūpas, paveiktas tragedijos, sušaukė Scrantonio lietuvių masinį mitingą. Vaizdinga, karšta kalba papasakojo apie įvykusias skerdynes ir pasiūlė nedelsiant įsteigti lietuvių socialistinę kuopą. Įsirašė apie 70 narių. Tokiu būdu J. Šliūpas tapo organizuoto Amerikos lietuvių socializmo pradininku.

Vakarieniavome jaukiame restorane, įsikūrusiame Scrantonio pakraštyje. Padavėja susidomėjusi paklausė, kokia kalba mes kalbame. Sužinojusi, kad esame iš Lietuvos, labai apsidžiaugė, pasakė, kad seka įvykius mūsų tėvynėje, buvo nepaprastai nuoširdi, greita (nors pastarieji privalumai, beje, Amerikoje lydi kiekvieną). Baigiant valgyti, mūsų pasveikinti atėjo pats restorano savininkas. Amerikietis padėkojo, kad suteikėme „tokią didelę garbę jo užėigai“.

PAKELIUI Į ČIKAGĄ

Trumpam stabtelėję Philadelphijoje, kur J. Šliūpas vertėsi gydytojo praktika (1902–1906), kur 1906 m. vasaryje J. Šliūpo iniciatyva buvo susirinkęs seimas revoliucijai paremti, pasukome Baltimorės link. Čia 1889-aisiais J. Šliūpas atvyko į Marylando universitetą studijuoti mediciną. Su bičiulio kunigo A. Burbos 50 dolerių finansine pagalba, be to, dar ir uždarbiaudamas cigarų krautuvėje, sėkmingai baigė mokslus, įgydamas gydytojo teises bei medicinos daktaro laipsnį.

Aprodydamas universitetą V. Šliūpas papasakojo, kad neseniai čia suradęs tėvo egzaminų pažymius, duomenis, kokius „kursus ėmė“ būsimasis daktaras.

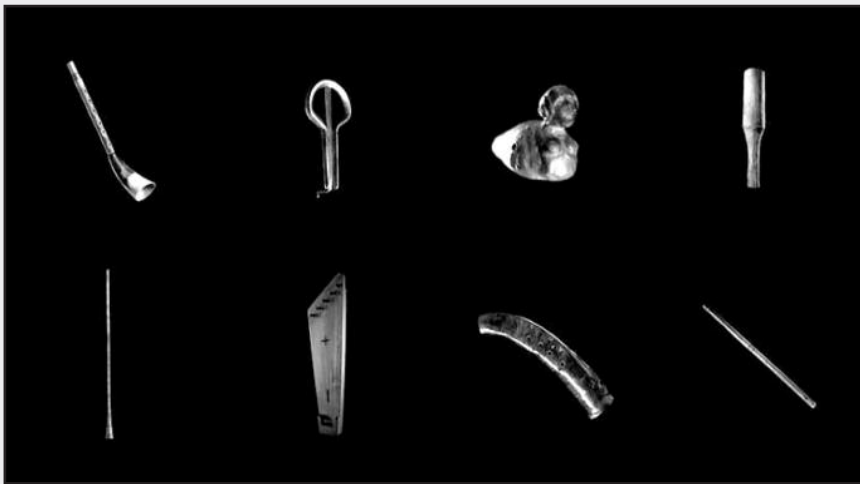
Be abejo, tai jau ne ta Baltimorė, kurią pažinojo dr. J. Šliūpas. Tą, buvusiąją, pamatėme Baltimorės Lietuvių namuose įkurtame tautiška muziejuje. Jį aprodė Genovaitė Auštrienė – bibliotekos, įkurtos dar 1898 m., pirmininkė. Tai – seniausia Amerikoje lietuviška biblioteka, turinti apie 2 500 knygų.

– Bažnyčia, knygyna, salė ir svetainė, – daugiau mes nieko ir neturim, – pasakojo Genovaitė. – Na ir, žinoma, muziejų.

Turi, beje, baltimoriečiai ir lietuvišką mokyklą suaugusiems. Du kartus per savaitę renkasi 50 mokinių. Dauguma jų jau beveik visai nemoka kalbėti lietuviškai. Svarbu, žinoma, noras ir pasiryžimas, o jo mūsų tėvynainiai, nematę tėvynės, nestokoja. Ir mokytoją turi atkaklią – rašytojo Antano Vaičiulaičio dukterį Džioeną Slavikienę.

Tęsinys kitame numeryje

Kultūros kronika

Lapkričio 4 – 8 d. Jungtinėje Karalystėje vyko unikalūs muzikinis projektas „Lietava“. Šiam projektui įgyvendinti jėgas sujungė du talentingi lietuvių kūrėjai – multiinstrumentalistas ir improvizacinės lietuvių folk muzikos vėliavnešys Saulius Petreikis ir alternatyviosios muzikos prodiuseris Domas Strupinskas. „Lietava“ – tai unikalūs muzikinis projektas, kuris pasakoja istoriją apie 16 tradicinių senųjų lietuvių instrumentų skambesį. Tai bus pirmasis lietuvių folk muzikos albumas, kurį išleis britų muzikos kompanija. Šiame projekte įamžinti tokie instrumentai kaip Kerdžiaus Ragas, Švilpa, Ožragis, Sekminių Ragelis ir kt. Šie instrumentai kadaise vaidino svarbų vaidmenį lietuvių kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime. Šiandien kai kurie iš šių senovinių instrumentų yra užmiršti, o kai kurie iki šiol dar nebuvo profesionaliai įrašyti.

Lapkričio 7 d. Paryžiaus meno galerijoje „Claudine Legrand“ atidaryta lietuvių menininkės, jau daugelį metų gyvenančios ir kuriančios Prancūzijoje, Rūtos Jusionytės tapybos ir skulptūrų personalinė paroda. Dailininkė gimė 1978 m. Klaipėdoje. 1996 m. studijavo Klaipėdos dizaino katedroje, Vilniaus dailės akademijoje. 2001 m. baigusi mokslus Lietuvoje, išvyko gyventi ir dirbti į Prancūziją. Nuo 2003 m. pradėjo rengti pirmąsias parodas Lietuvoje ir užsienyje. Jau daugelį metų Paryžiuje gyvenanti ir aktyviai kurianti dailininkė pelnė ypatingą prancūzų meno visuomenės pripažinimą. 2016 m. Prancūzijos instituto Menų akademijoje „Académie des Beaux – Arts“ Paryžiuje gyvenančiai lietuvių dailininkei R. Jusionytei buvo iškilmingai įteiktas apdovanojimas už geriausią 2015 metų figūratyvinę skulptūrą.